

SO
CIUS.

Introductiewebinar 'Het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk voor werkers'

Gie Van den Eeckhaut

Coördinator Ondersteuning Werkveld

20 maart 2026

Voorstelling

■ In chat:

- Naam
- Organisatie
- Functie
- Hoe lang je al werkt in deze organisatie

Gie Van den Eeckhaut,
Coördinator werkveld bij Socius.

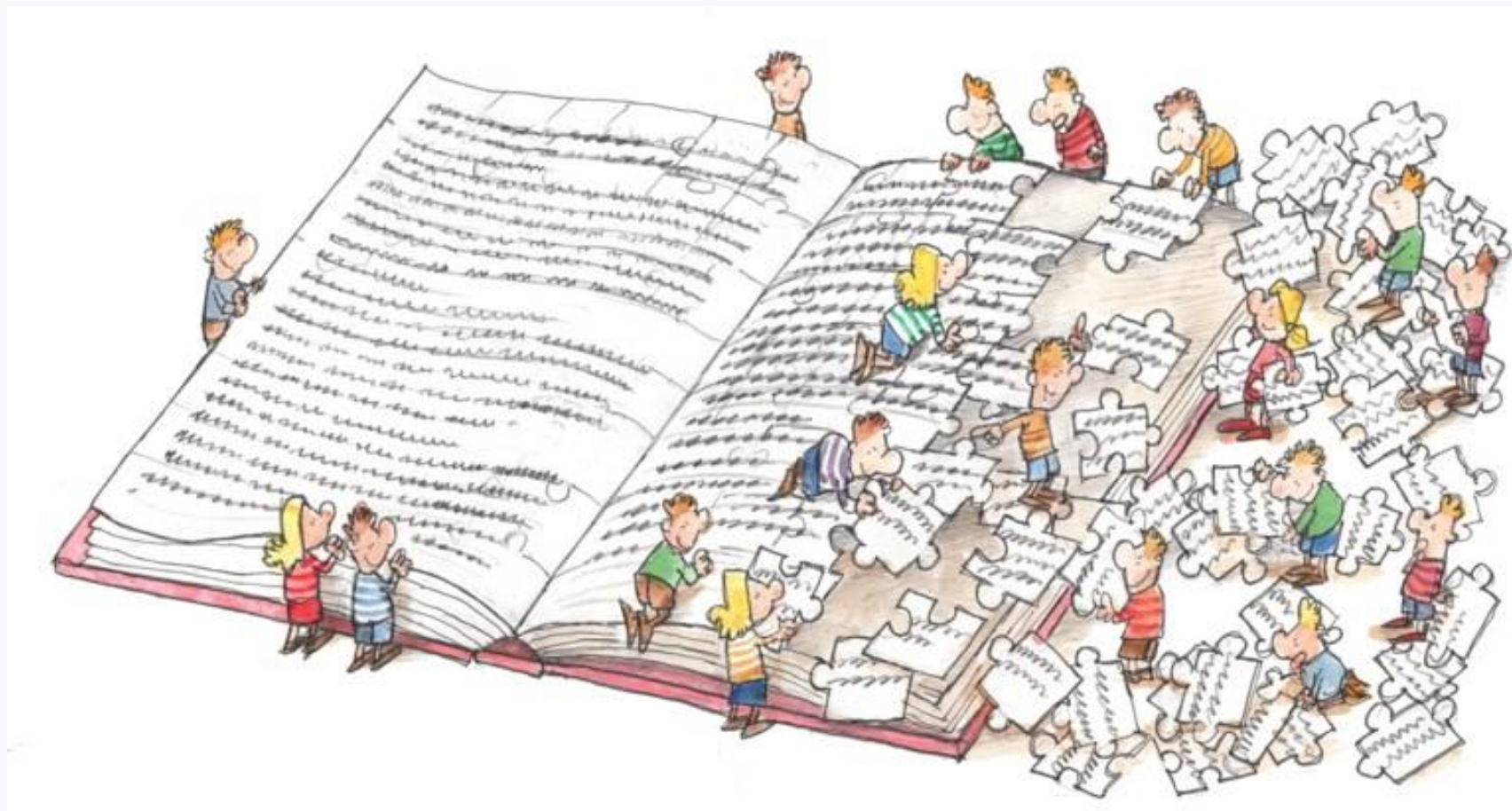
Een schets van het programma

- Het decreet verstaan
 - Civiel perspectief
 - Centen in ruil voor kwaliteit
 - beoordelingscriteria
- Rollen en functies:
 - twee kanten van eenzelfde medaille
 - visie op rollen
 - visie op functies

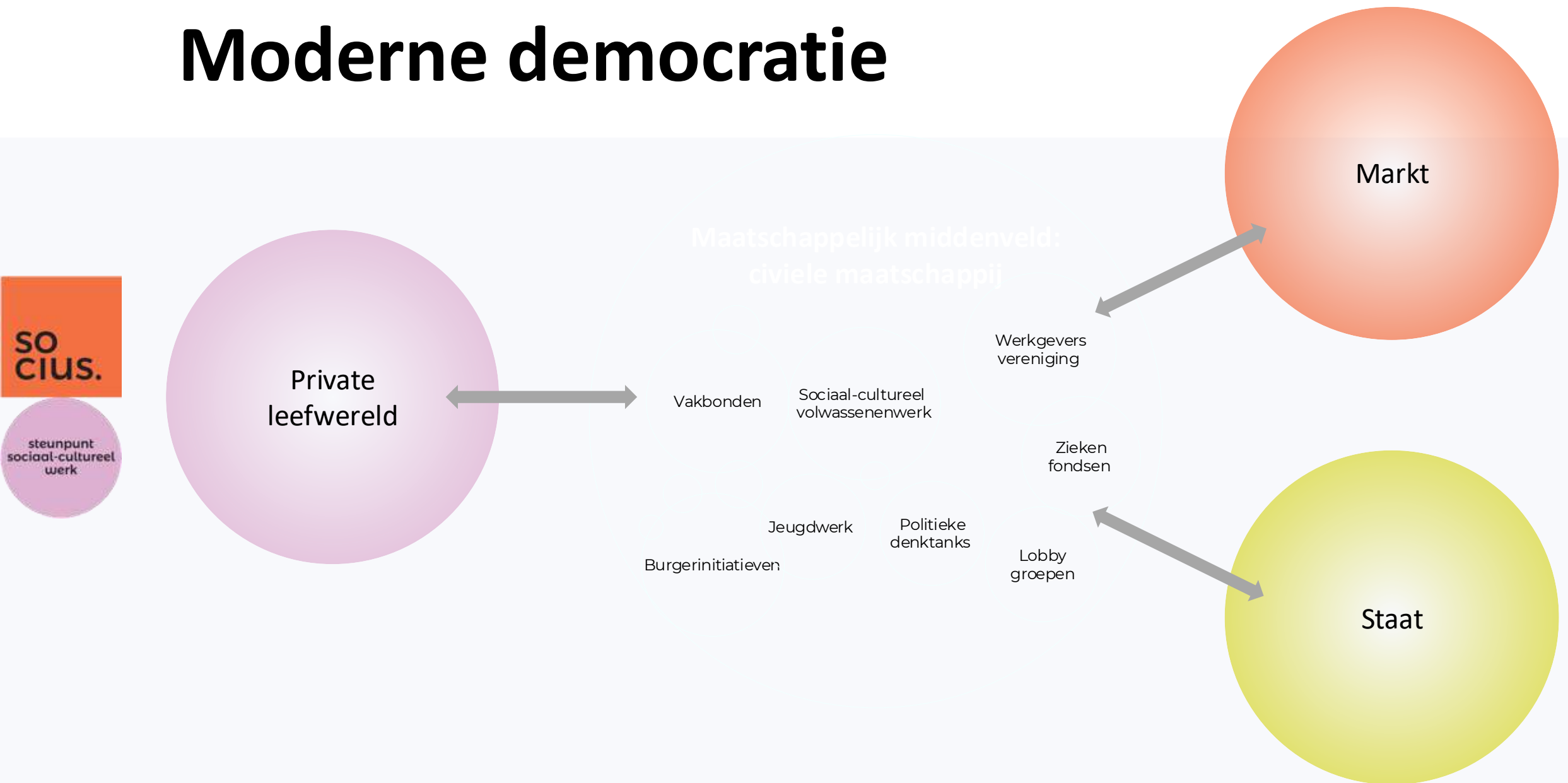

**Opname voor later
start nu!**

**Het Decreet is een verhaal.
Maar je moet het tussen de lijnen lezen ...**

Moderne democratie

Hoe onderscheid maken SCvW – de Rest?

- Sociaal-culturele rollen en functies
- Vrije tijd
- Schaal: uitstraling en relevantie

Een doel en 8 krachtlijnen ...

Doel (artikel 3)

Het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk heeft tot doel “bij te dragen aan een duurzame, inclusieve, niet-gesegregeerde, solidaire en democratische samenleving door de civiele samenleving te versterken”. De gemeenschappelijke sokkel van waarden, fundamentele rechten en vrijheden, gestoeld op grondbeginselen als het recht op vrije meningsuiting, de gelijkheid tussen man en vrouw, de scheiding van Kerk en Staat, en ook het bieden van gelijke kansen, het uitsluiten van discriminatie en het bestrijden van racisme, vormt daarvoor het kader.

→ “Het normatieve kader”

Doel (artikel 3)

Dit decreet doet dat door sociaal-culturele volwassenenorganisaties binnen de civiele samenleving te erkennen en te subsidiëren. Sociaal-culturele volwassenenorganisaties nemen een **verbindende, kritische en laboratoriumrol** op in de samenleving, en zetten vanuit een civiel perspectief in op **sociaal-culturele participatie**. Dit draagt bij aan emancipatie, dialoog van mensen en groepen, gedeeld burgerschap en het tot publieke zaak maken van gedeelde samenlevingsvraagstukken.”

Wat we te doen hebben

8 krachtlijnen

- 1) Het civiel perspectief
- 2) Opereren in de vrije tijd
- 3) Sociaal-culturele participatie van iedereen
- 4) De drie maatschappelijke rollen en de vier functies van het sociaal-cultureel volwassenenwerk
- 5) Een sterke focus op maatschappelijke innovatie (en dus laboratoriumrol!)
- 6) Balans tussen continuïteit en vernieuwing
- 7) Een kwalitatieve benadering en stimulansen voor continue kwaliteitsverbetering
- 8) Opereren op verschillende niveaus

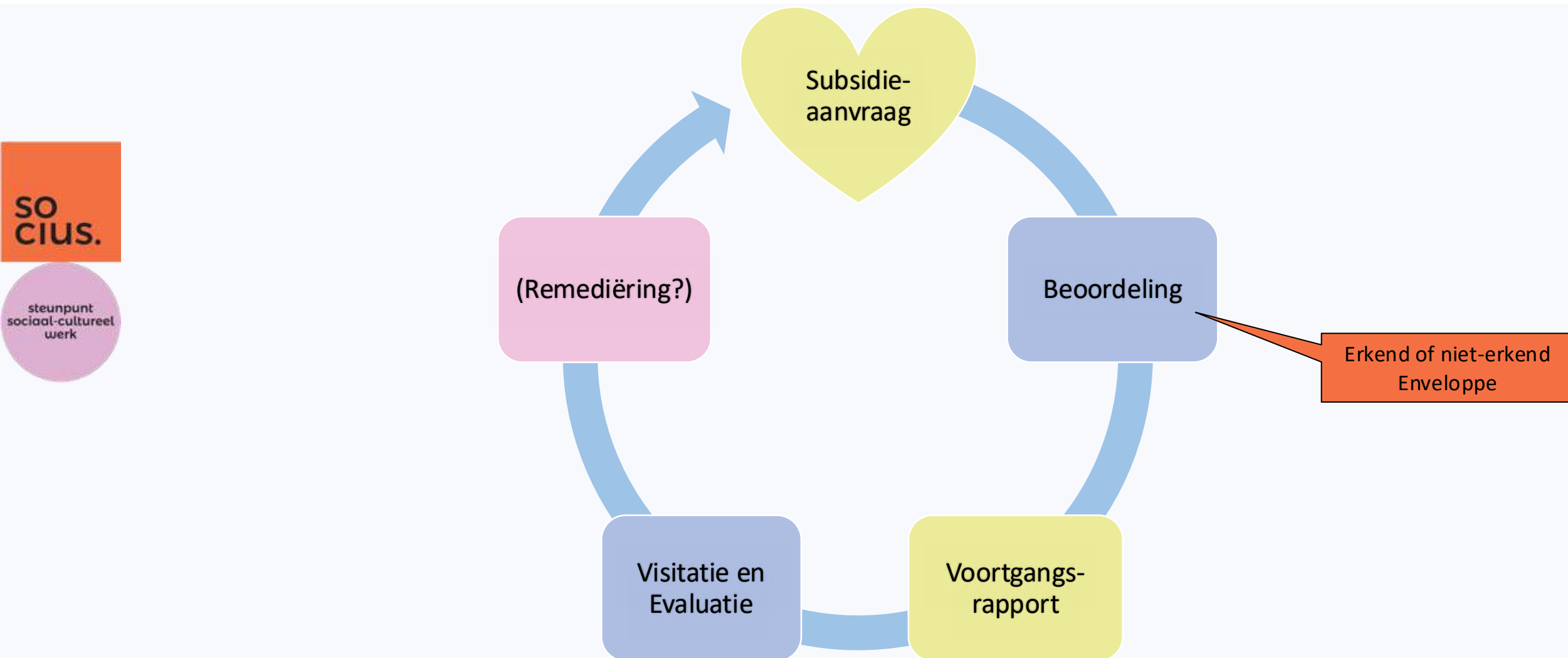

Centen in ruil voor kwaliteit!

En dus is 'plannen, uitvoeren, evalueren, bijsturen' hét credo van dit decreet: de overheid beoordeelt of je dit goed doet!

De cyclus van een beleidsperiode

Beoordeling van de voorbije subsidieaanvraag (zoals het had moeten zijn ...)

- **Subsidieaanvraag**: ten laatste op 15 december 2024
- **Beoordeling** subsidieaanvraag door een beoordelingscommissie (administratie en externe deskundigen) (2025)
- **Voorlopig advies** van de beoordelingscommissie (30 april 2025) – **repliekrecht – definitief advies** (15 juli 2025)
- **Beslissing subsidiebedrag** Vlaamse Regering (30 september 2025) (autonomie cfr. regeerakkoord)
- Start beleidsperiode 2026-2030: 1 januari 2026

Drie vormen van beoordeling

- Ontvankelijkheidsvoorwaarden
- Subsidievoorwaarden
- Beoordelingscriteria, met onderliggende subcriteria

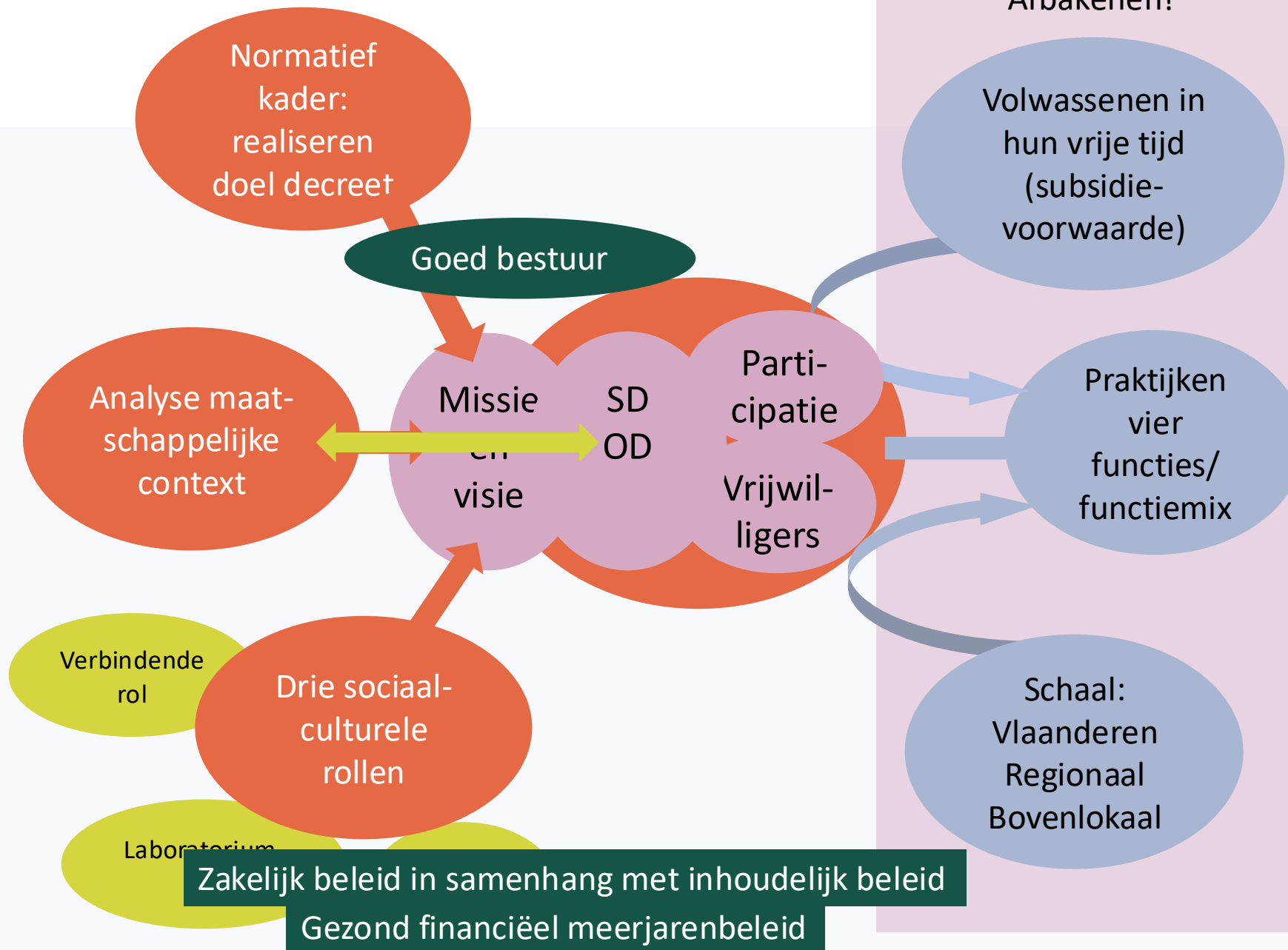

Zie Socius website 'Wegwijs Decreet' voor een gedetailleerd overzicht van alles wat in de beoordeling wordt meegenomen!

Subsidievoorwaarden

1. de sociaal-culturele werking van de organisatie speelt zich hoofdzakelijk af binnen **de vrije tijd van volwassenen**. Het gedeelte van de gesubsidieerde werking dat zich eventueel uitzonderlijk buiten de vrije tijd afspeelt, verantwoordt de organisatie vanuit haar missie en visie;
2. de organisatie toont een **bovenlokale sociaal-culturele werking** aan van **minstens twee jaar** onmiddellijk voorafgaand aan de aanvraag;
3. De organisatie neemt een **brugfunctie op in de samenleving**. ~~Organisaties die segregierend werken door louter terug te plooiën op etnisch-culturele afkomst, komen niet in aanmerking voor subsidie.~~

Zou je ...

- ... van één activiteit waar je verantwoordelijk voor bent, zomaar uit het hoofd kunnen zeggen
 - wat daarvan de operationele en strategische doelstelling in jullie beleidsplan is?
 - waarom die activiteit past binnen jullie missie?
 - en op welke vaststelling uit de contextanalyse die activiteit een antwoord probeert te bieden?

De sociaal-culturele rollen

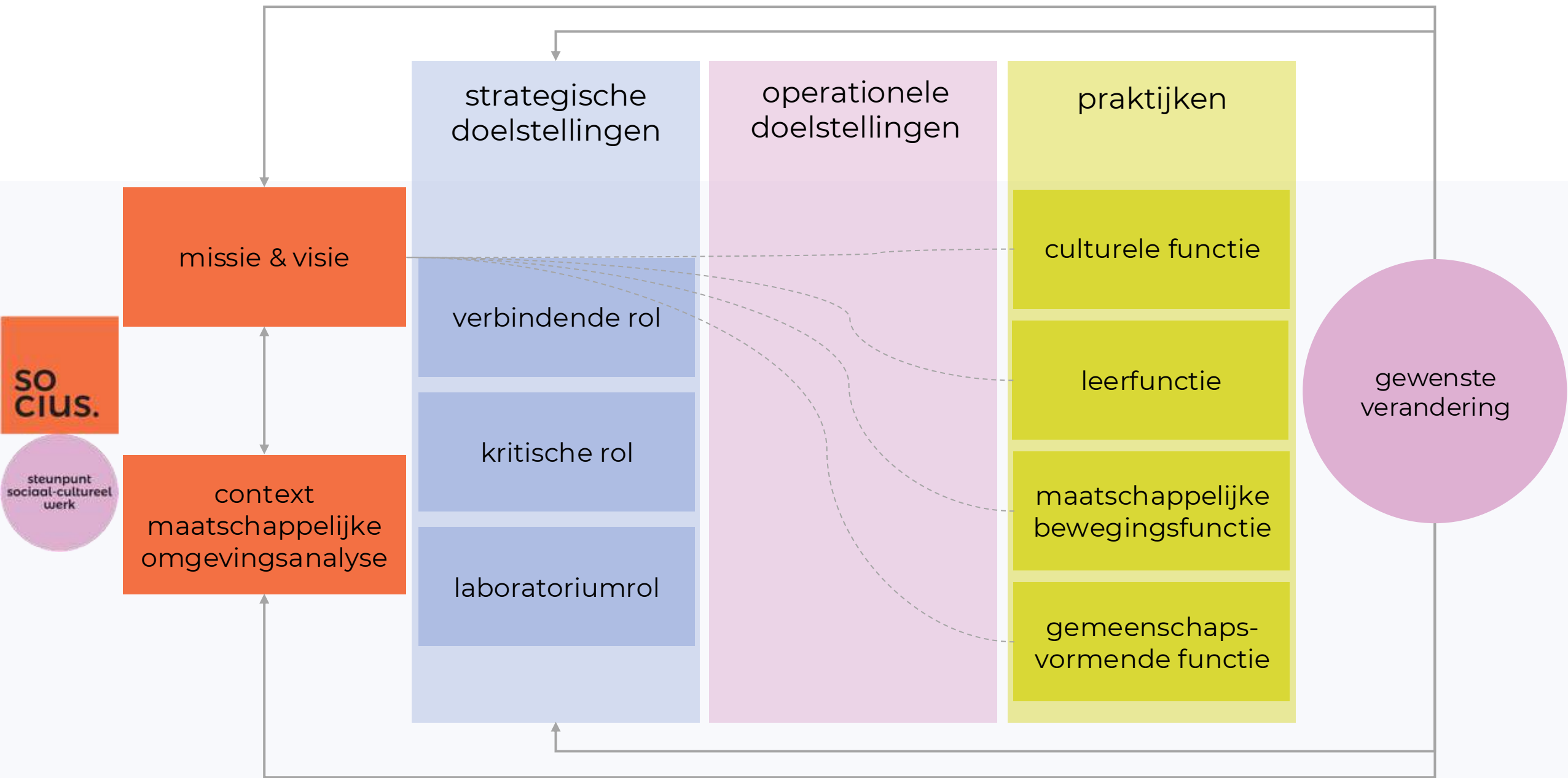
sociaal-culturele rollen - decreet

De maatschappelijke bijdragen van sociaal-culturele volwassenenorganisaties als civiele actoren om mee vorm te geven aan democratie en samenleving.

Er zijn drie sociaal-culturele rollen:

- a) kritische rol
- b) laboratoriumrol
- c) verbindende rol

Verbindende rol

mensen verbinden met groepen, gemeenschappen en de brede samenleving door hun ruimtes te bieden waarin ze zich kunnen ontwikkelen in relatie tot anderen en door hun kansen te bieden op deelnemen en deelhebben aan die groepen, aan gemeenschappen en aan de brede samenleving;

Foto: FedOS – Kristien Vermoesen

De verbindende rol

- de meest vanzelfsprekende rol?
- relatienetwerken waarin groepen, gemeenschappen en individuen zich kunnen verhouden tot andere groepen, gemeenschappen en individuen, en tot de gehele samenleving (Bonding en Bridging)
- biedt burgers de kans om verantwoordelijkheid en eigenaarschap op te nemen

Kritische rol

in vraag stellen van
waarden, normen,
opvattingen, instituties en
spelregels en de publieke
dialoog daarover voeden en
voeren;

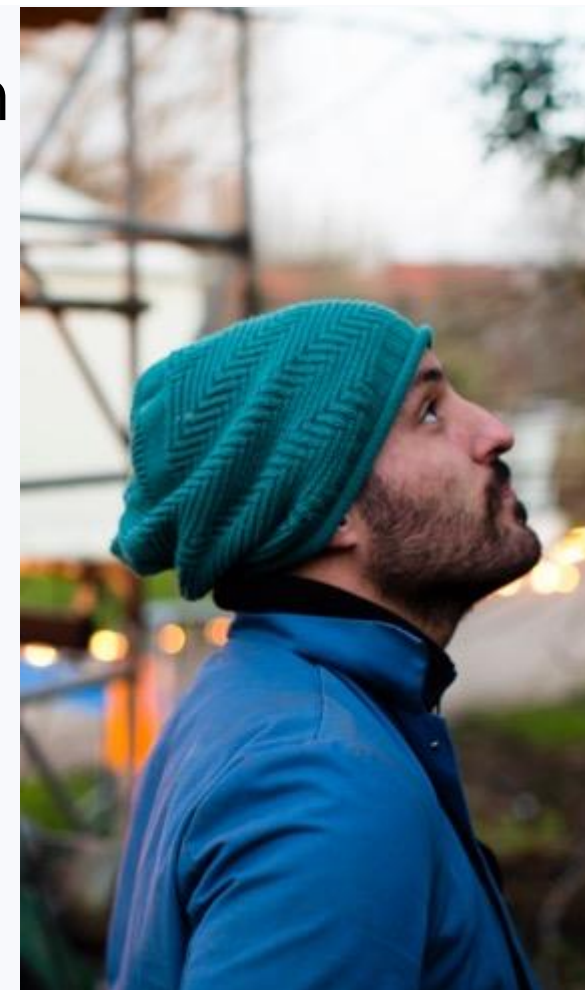
Kritische rol

- Kritisch kijken naar de samenleving!
- “Publieke dialoog begint waar de keukentafel eindigt!”

Laboratoriumrol

in maatschappelijk innoverende praktijken
experimenteren
met nieuwe maatschappelijke spelregels
als antwoord op complexe
samenlevingsvraagstukken

‘Nieuwe maatschappelijke spelregels’ ‘spelregelverandering’

- Spelregels regelen de interacties
 - Tussen mensen
 - Tussen mensen en systemen
 - Binnen en tussen systemen
- Spelregels betreffen onder andere eigenaarschap, besturing, verdeling van macht en mogelijkheden, sociale ordeningen, grenzen, ambities, ...
- Spelregels zijn soms expliciet, maar nog veel vaker impliciet: ingesleten via socialisatie en culturele contexten

Maatschappelijk innoverende praktijken

Praktijken die een voorafbeelding van veranderde maatschappelijke spelregels in zich dragen.

Ze maken nieuwe, meer wenselijke maatschappelijke spelregels vandaag al waar in de beperkte context van experimenten.

Ze kunnen worden gedacht als deel van een samenstroom.

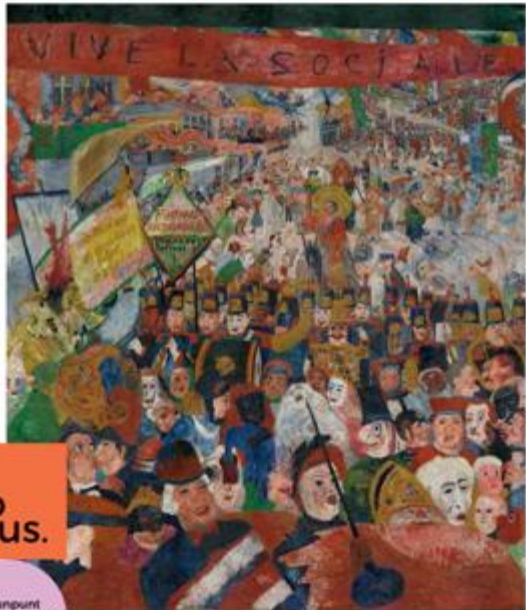
‘Repair café’ als voorbeeld

Uit het onderzoek

Stromen in de civiele samenleving

Marc Jans
Joren Van Gucht

Een analyse van de goedgekeurde
subsidieaanvragen sociaal-cultureel
volwassenenwerk 2021-2025

- Analyse van 131 ingediende beleidsplannen
- Enkele vaststellingen over rollen ...

Uit het onderzoek

- *“geen maatschappelijke verandering zonder verbinding”.*
- *“verander mensen (meer kritisch, reflexief, bewust, weerbaar, sensitief, competent, verantwoordelijk ...) en zij zullen de samenleving veranderen.”*

- Belangen behartigen, pleit bezorgen
- Verdedigen, pleiten
- Counteren, aanklagen, aanvechten, radicale boodschap
- Aan de kaak stellen, aankaarten, aanklagen
- Dwars liggen
- Luis in de pels
- Lobbyen, lobbygroep
- Op de barricades staan
- Mobiliseren
- Beïnvloeden, bewust maken
- Standpunten innemen en uitdragen
- Signaalfunctie, antennefunctie, zichtbaar maken
- Een spiegel voorhouden, aankaarten
- Tegenstem
- Wakker schudden
- Stelling innemen
- Komaf maken met
- Confronteren
- Onze kijk en eisen kracht bijzetten
- Het pad effenen
- IJveren voor
- Megafoon
- Taboes doorbreken
- Status quo uitdagen
- Waken over rechten
- Aan de alarmbel trekken
- Strijden, op zere plekken duwen, vinger op de wonde leggen

- Versterken
- Faciliteren, stimuleren, inspireren
- Mondige, kritische burgers ruimte geven
- Informeren, documenteren
- Leren omgaan met informatie
- Mening vormen
- Debat voeden
- Kritisch reflecteren
- Bewust worden
- Denktank zijn
- Uitnodigen
- Vragen stellen, in gesprek gaan, bespreekbaar maken
- Luisteren
- Voortschrijdend inzicht
- Onderzoeken,

- kennisbronnen koppelen (ervaring, wetenschap, ...)
- Expertise delen
- Samen kritisch nadenken
- Tot nadenken stemmen
- In vraag stellen
- Emanciperen, empoweren
- Verschillende referentiekaders samenbrengen
- Aankaarten
- Klankbord zijn
- Standpunten aftoetsen
- Gangmaken van cocreatie
- Maatschappelijk gebeuren leren lezen, fake news leren herkennen
- Tegensprekelijk houden

Uit het onderzoek

- *“geen maatschappelijke verandering zonder verbinding”.*
- *“verander mensen (meer kritisch, reflexief, bewust, weerbaar, sensitief, competent, verantwoordelijk ...) en zij zullen de samenleving veranderen.”*
- *“kleine experimenten dragen bij tot grotere maatschappelijke veranderingen”.*

Welke rol is jullie kracht en welke is jullie uitdaging?

Rollen in kader van beleidsplan

- Soms is een rol de 'ingang voor je identiteit als organisatie': organisaties zijn vaak gebouwd rond een bepaalde rol of een bepaalde combinatie van rollen en nemen de andere mee op ...
- "Op hun lijf geschreven" ...
- Sommige rollen zijn een worsteling ...

Waarom is het vanuit onze missie belangrijk dat we inzetten op deze rol?

Maatschappelijk belang

Wat wint de samenleving doordat wij inzetten op deze rol?

Maatschappelijke bijdrage

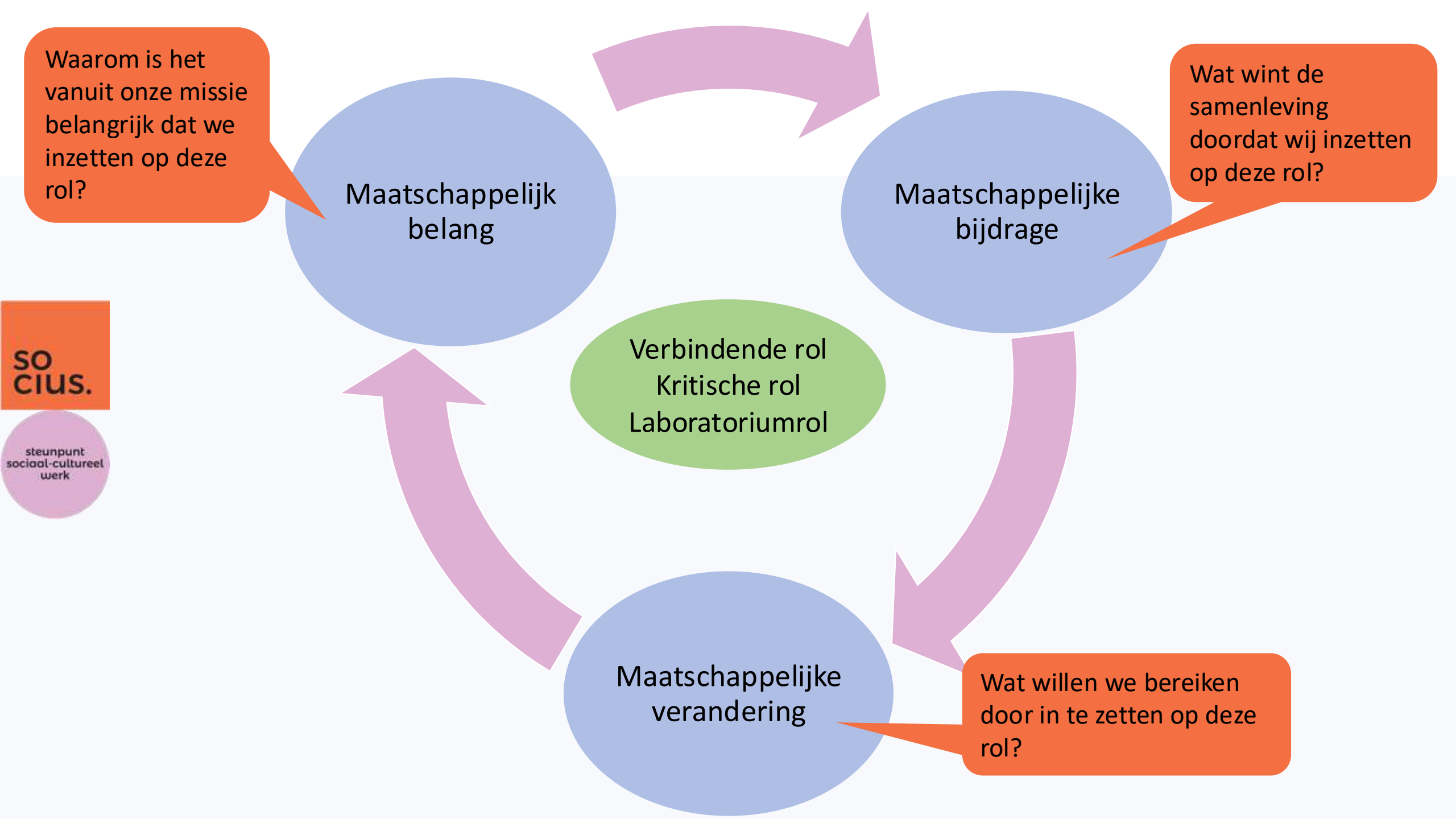
Wat willen we bereiken door in te zetten op deze rol?

Maatschappelijke verandering

Verbindende rol
Kritische rol
Laboratoriumrol

so
cius.

steunpunt
sociaal-cultureel
werk

De sociaal-culturele functies

sociaal-culturele functie: het decreet

het veranderingsproces dat sociaal-culturele volwassenenorganisaties nastreven om hun strategische doelen te realiseren.

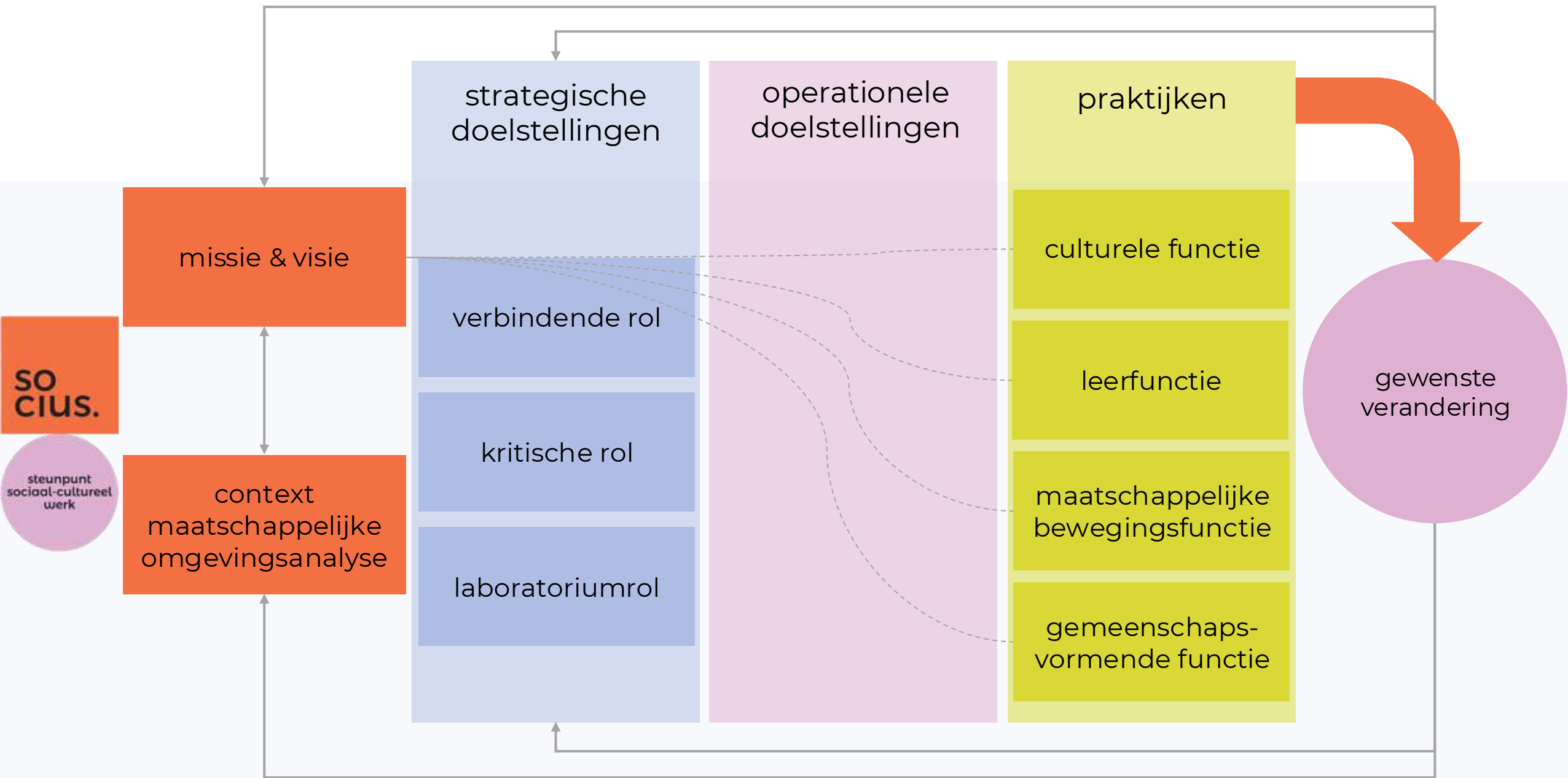
Er zijn vier sociaal-culturele functies:

- a) Cultuurfunctie
- b) Gemeenschapsvormende functie
- c) Leerfunctie
- d) Maatschappelijke bewegingsfunctie

Sociaal-culturele functies

- WELKE PROCESSEN moeten we met individuen, groepen en gemeenschappen opzetten om onze maatschappelijke missie ook echt waar maken?
- Door weloverwogen en doelgericht praktijken op te zetten kan je net die omstandigheden creëren waarin de kans groot wordt dat de gewenste processen gerealiseerd worden en op die manier bijdragen aan de gewenste verandering: een logische samenhang tussen doel, vorm en aanpak.

De cultuur-functie

— Silke Jan
— Gie Van den Eeckh

De maatschappelijke bewegings-functie

— Silke Jaminé
— Gie Van den Eeckhaut

De leer-functie

— Silke Jaminé
— Gie Van den Eeckhaut

De gemeenschaps-vormende functie

— Silke Jaminé
— Gie Van den Eeckhaut

Leerfunctie

doelgericht opzetten van leeromgevingen die het leren door individuen, groepen of gemeenschappen mogelijk maken en bevorderen

Foto: Avansa Citizenne

De leerfunctie: twee grondvormen, vijf types

- Verwervend leren
 - ‘Ingroeien’ / ‘eigen maken’
 - Overdragen
- Onderzoekend leren
 - Experimenteren: werken aan oplossingen
 - Maatschappijkritisch leren: leren voor maatschappelijke verandering
 - Persoonlijk ontwikkelingsleren
- ‘Lerende systemen’ of ‘lerende samenleving’

Maatschappelijke bewegingsfunctie

in relatie tot
samenlevingsvraagstukken
doelgericht ruimte creëren
voor engagement en
politisering

Foto: Autodelen.net

Maatschappelijke bewegingsfunctie

- Politiseren
 - Onderscheid 'dé politiek' en 'hét politieke'
 - 'Publiek gaan'
- Engagement
 - Arrangementen voor maatschappelijk engagement

Foto: Autodelen.net

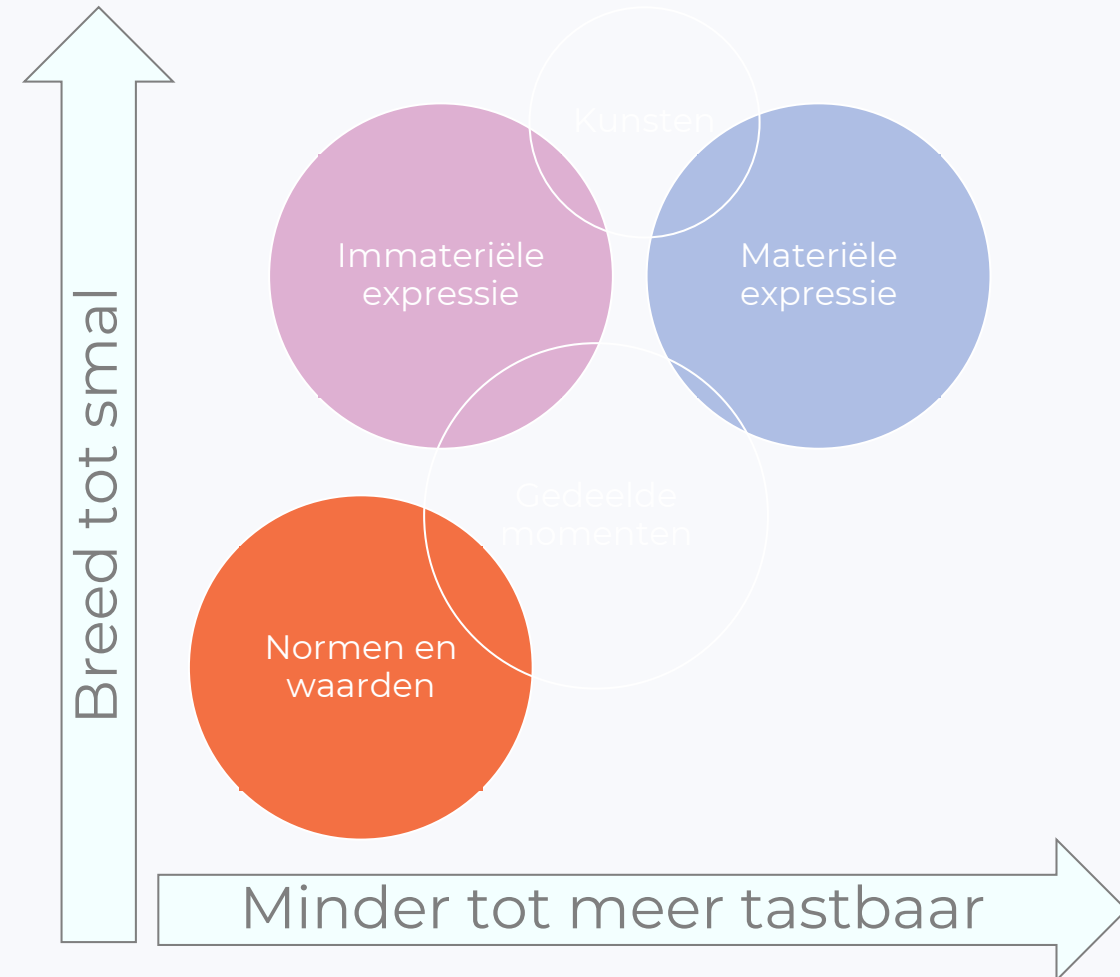
Cultuurfunctie

doelgericht creëren van
ruimte waar individuen,
groepen of
gemeenschappen cultuur
kunnen maken, bewaren,
delen en eraan deelnemen

“Een sociaal gedeeld repertoire van tekens”

- Culturele tekens
- Sociaal gedeeld
 - Eén cultuur VS culturen
 - Statisch VS Dynamisch

Gemeenschapsvormende functie

doelgericht faciliteren en opzetten van processen en praktijken die de vorming van groepen en gemeenschappen of de interactie tussen groepen en gemeenschappen ondersteunen;

Foto: Ouders van Verongelukte Kinderen – SAVE vzw

De gemeenschapsvormende functie

**Verbondenheid in de
gemeenschap:**

Licht

Ruimte om samen
te komen

Sociale Netwerken

Hecht

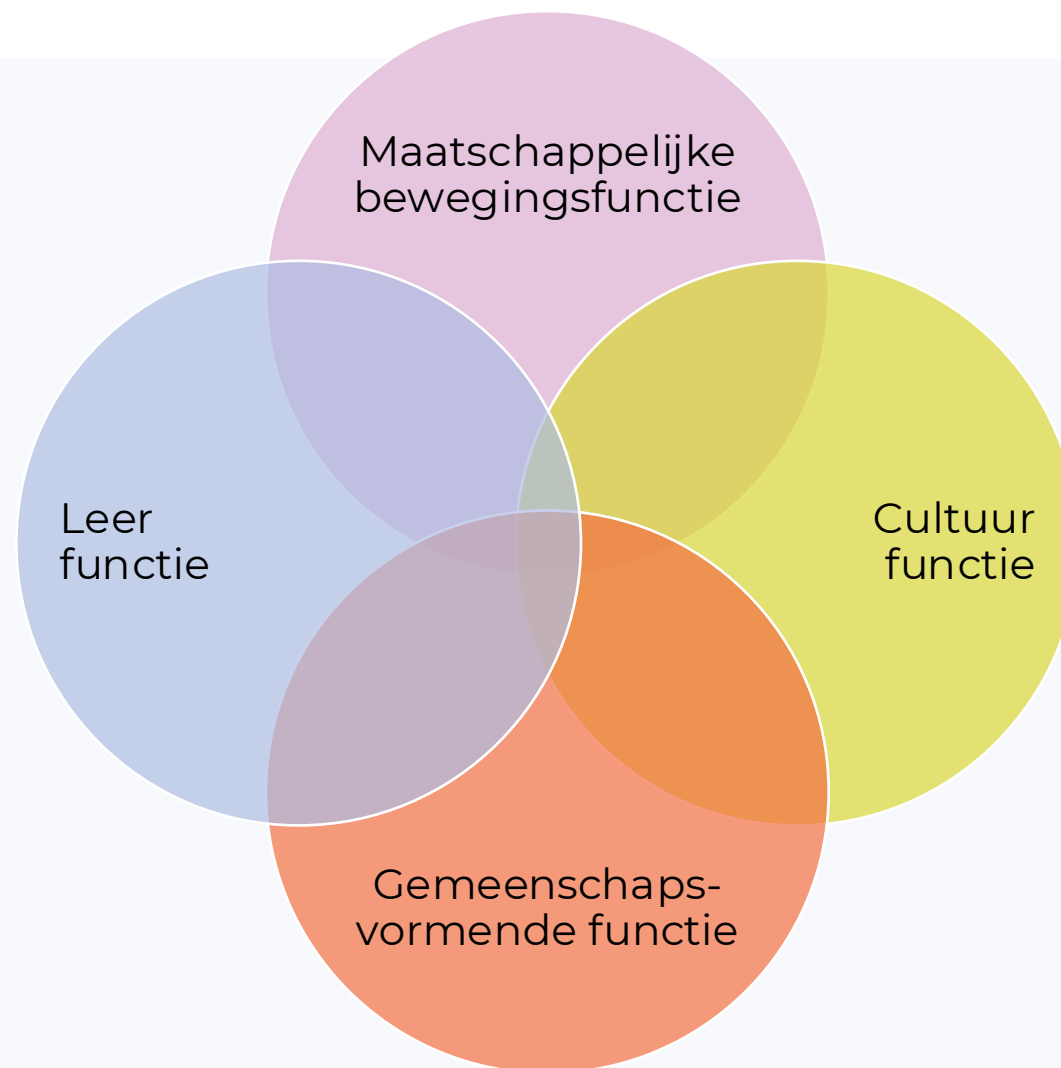
Verenigd door
wat ze delen

Verenigd in een
gedeeld project

Samenwerken in
een vereniging

Minder tot meer grijpbare en stabiele gemeenschap

Functiemix

+ ontmoeting en ontspanning

- Als basis aanwezig in alle sociaal-culturele organisaties
- Geen onderscheidende functie: bakent niet af

Twee vragen

- Wat is jullie functiemix: kan je die uitleggen in relatie tot jullie missie?
- Zou je helder kunnen vertellen welke functies je doelbewust realiseert in de activiteit die je daarstraks voor ogen had?

Elke organisatie een eigen functiemix

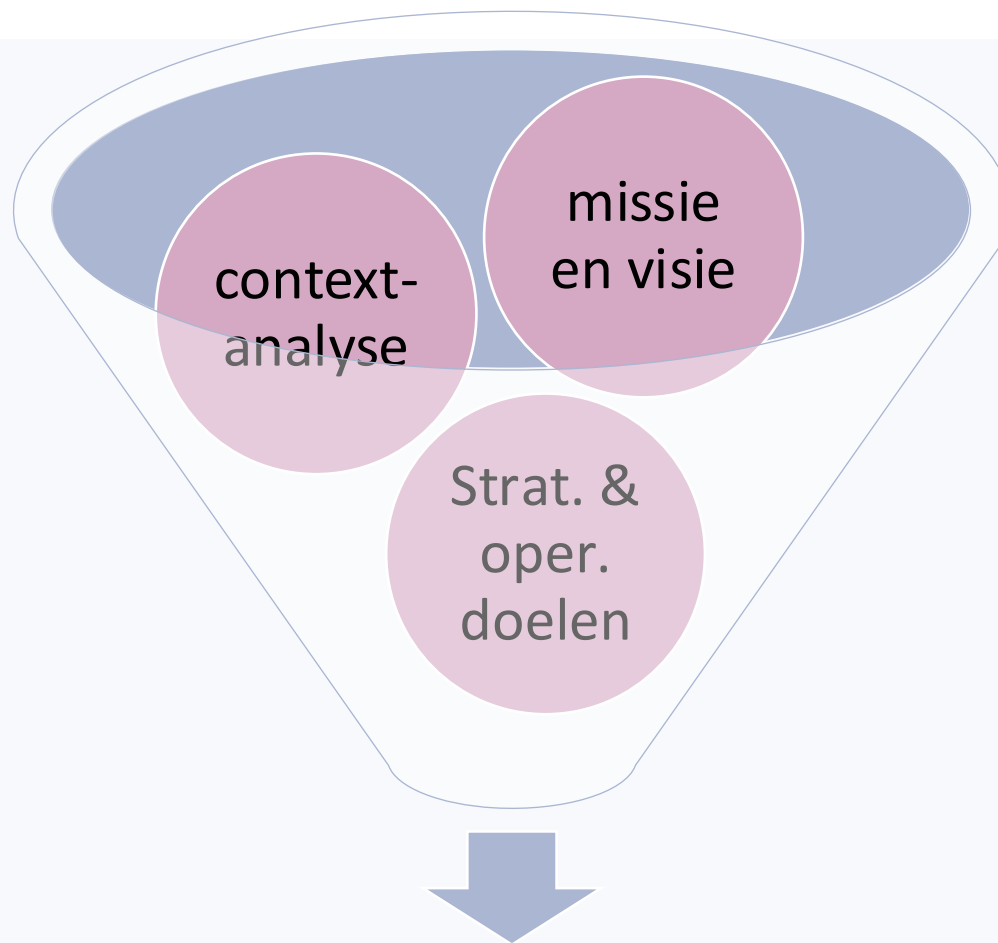
- Dragende functies:
 - Zonder deze functies kunnen de processen in mijn organisatie niet slagen
 - Voor onze doelstellingen is het essentieel dat mensen bijleren/ cultuur beleven/ de maatschappij in beweging brengen/ positie innemen in een gemeenschap
 - Mensen, groepen en gemeenschappen komen naar ons om te leren/cultuur te beleven/...
- Bijkomende functies:
 - Deze functie staat steeds in dienst van een andere functie
 - Het is mooi als mensen dit ervaren, maar voor ons niet essentieel

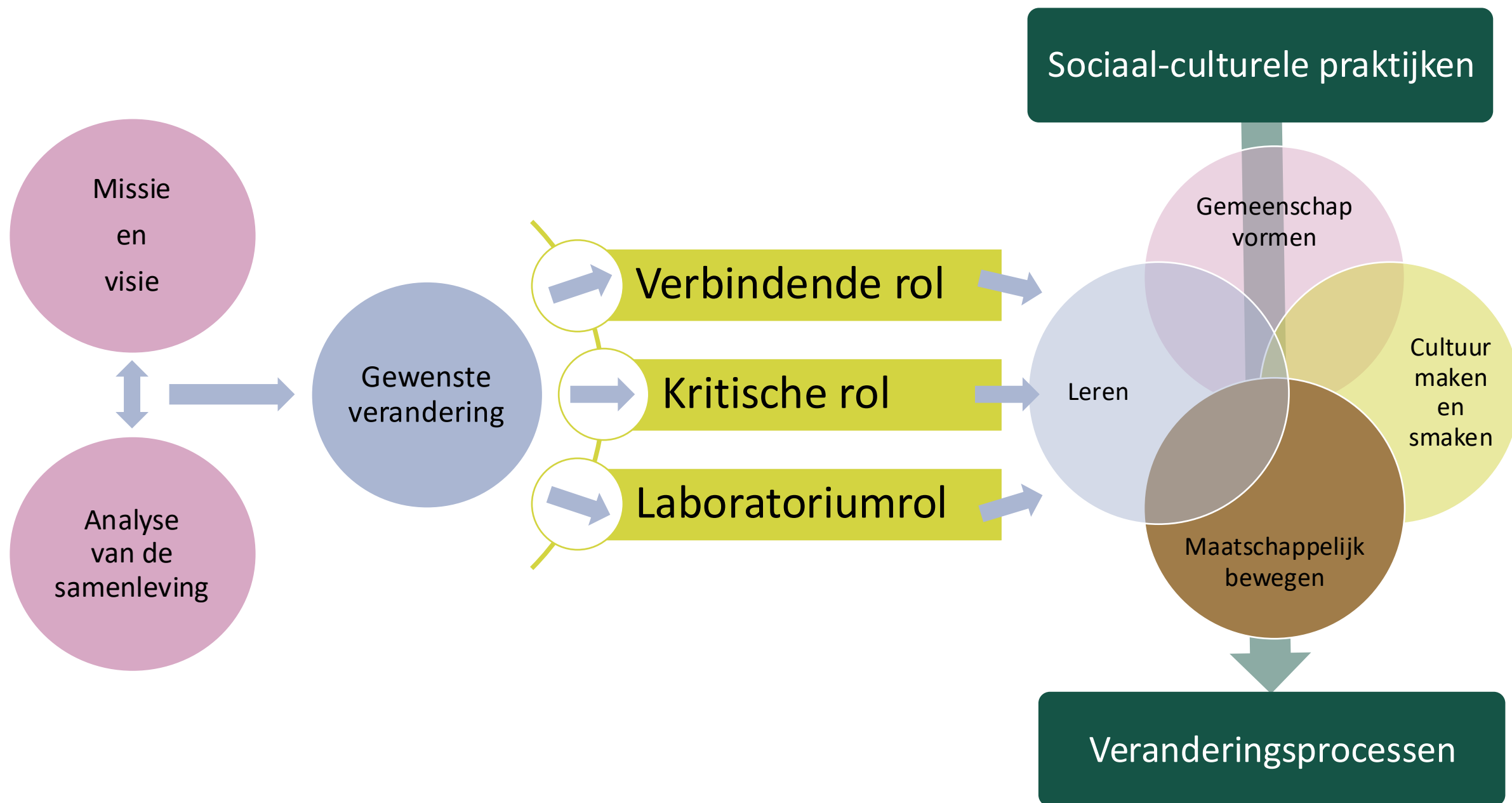

Sociaal-culturele rollen en functies: hoe komen tot een samenhangend verhaal?

Je werking: een samenhangend verhaal!

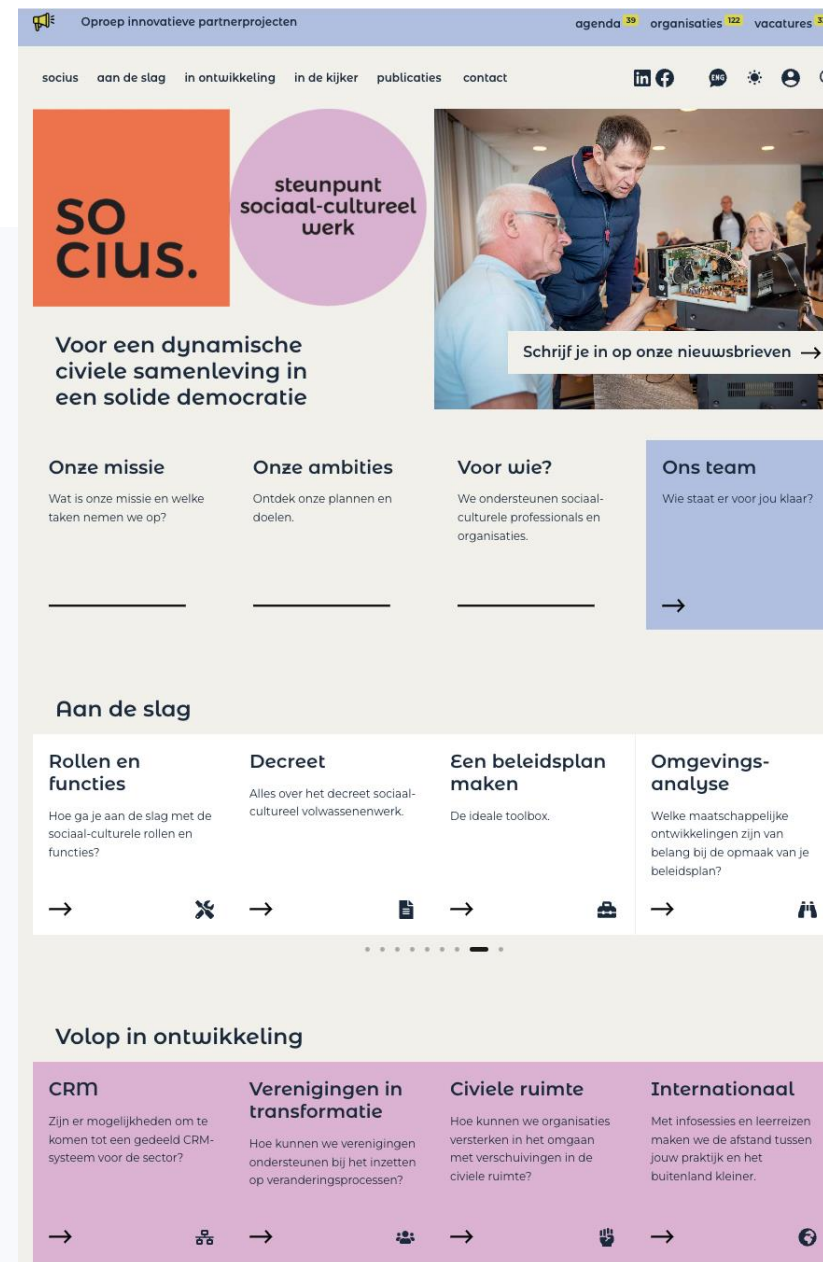

Centen in ruil voor kwaliteit!

Van analyse en visie naar veranderingsprocessen in de realiteit!

Een reisje door onze Socius-website

Vragen in de chat ...

Even uitchecken ...

**Met de uitdrukkelijke
vraag om de evaluatie in
te vullen!!**

Contact

Socius, Steunpunt sociaal-cultureel werk vzw

02 215 27 08

welkom@socius.be

gie@socius.be

Socius verhuist tijdelijk!

Kantoren in Herman Teirlinck - Vlaamse Overheid

Havenlaan 88, Brussel

Postadres: Sainctelettesquare 19 - 1000 Brussel

 www.socius.be

 [@sociustweets](https://www.facebook.com/sociustweets)

 [facebook.com/sociaalcultureel](https://www.facebook.com/sociaalcultureel)

[linkedin.com/company/socius-vzw](https://www.linkedin.com/company/socius-vzw)

